

PREGLED RAZŠIRJENOSTI
SREDNJEGA DETLA *Dendrocopos
medius* NA KRASU (Z SLOVENIJA),
REZULTATI PRVEGA
SISTEMATIČNEGA POPISA IN PRVO
ZABELEŽENO GNEZDENJE VRSTE NA
TEM OBMOČJU

**Review of Middle Spotted Woodpecker
Dendrocopos medius distribution in the
Karst region (W Slovenia), results of the
first systematic census and first recorded
breeding of the species in the area**

SARA CERNICH¹, DOMEN STANIČ²

¹ Pod Sedovnikom 3, SI–6210 Sežana, Slovenija,
e-mail: saracernich@hotmail.it

² Ulica della Mandria 30, IT–34136 Trst, Italija,
e-mail: domenstanic@hotmail.com

1. Uvod

Srednji detel *Dendrocopos medius* je dokaj pogost gnezdilec srednje in jugovzhodne Evrope (BIRDLIFE INTERNATIONAL 2016). Je habitatni specialist, vezan na zrele listopadne gozdove, kjer prevladujejo listavci z grobim lubjem, predvsem hrasti, topoli in vrbe (PETTERSON 1983, BOŽIČ 2002, 2007, PASINELLI 2007, ROBLES *et al.* 2007, HUDOKLIN *et al.* 2011). Ta specializirana vrsta detla velja za dobrega indikatorja ohranjenosti listopadnih gozdov (ROBERGE & ANGELSTAM 2006). V primerjavi z drugimi detli srednji detel redkeje išče hrano globoko v lesu (PETTERSON 1983). Večinoma se prehranjuje z nevretenčarji, ki jih najde na listju in v špranjah lubja, redkeje na odmrlih drevesih in v trhljem lesu (PETTERSON 1983, GORMAN 2004). Za gnezdenje izbira debelejšo odmrle listavce, najpogostejše hraste z dupli, glivami ali suhimi štrclji, ki so indikator zmehčanega lesa (PASINELLI 2000, 2003, 2007, ROBLES *et al.* 2007). Stari, dobro ohranjeni listopadni gozdovi

so v velikem delu Evrope prekomerno izkoriščani in ogroženi zaradi sodobnih gozdarskih praks (PASINELLI 2000, GORMAN 2004). Vrsta ni sposobna prilagajanja hitrim spremembam habitata, ki jih povzroča človek. V zahodni Evropi so zaradi tega populacije srednjega detla močno fragmentirane, na Švedskem pa je vrsta zaradi izgube habitata že izumrla (GORMAN 2004). Srednji detel je uvrščen na Dodatek I Direktive o pticah, na svetovnem rdečem seznamu pa ima status neogrožene vrste (kategorija LC – Least Concern; BIRDLIFE INTERNATIONAL 2016). V Sloveniji je kvalifikacijska vrsta treh območij Natura 2000: Krakovski gozd - Šentjernejsko polje, Mura in Dobrava - Jovsi. Na teh območjih živi več kot 80 % njegove slovenske populacije (DENAC *et al.* 2011).

V Sloveniji je srednji detel vezan predvsem na ohranjene poplavne nižinske gozdove v vzhodnem delu države, raztreseno pa se pojavlja tudi ponekod drugod v osrednji in zahodni Sloveniji (ATLAS PTIC 2016). V zadnjih letih so se vrstila številna nova opažanja srednjega detla na Krasu, ki so kazala na slabo poznavanje lokalne razširjenosti in številčnosti vrste. V tem prispevku podajamo pregled znanih opažanj vrste na širšem območju Krasa, vključno s prvo dokumentirano gnezditvijo na Krasu, obenem pa predstavljamo rezultate popisa, ki je bil opravljen na Senožških in Vipavskih brdih spomladi leta 2016. Opisani so tudi možni razlogi za pojavljanje vrste v jugozahodni Sloveniji ter podane smernice za nadaljnje raziskovanje in varstvo vrste na tem območju.

2. Območje raziskave in metode

2.1. Območje raziskave

Leta 2016 smo se zaradi številnih naključnih opazovanj srednjega detla na širšem območju Krasa odločili, da status vrste podrobneje raziščemo. S pomočjo članov Severnoprimske sekcije Društva za opazovanje in preučevanje ptic Slovenije (DOPPS) smo opravili sistematični popis vrste, ki je potekal 20. 3. 2016 v Senožških in Vipavskih brdih. Za to območje smo se odločili zaradi primernosti habitata in številnih naključnih opazovanj srednjih detlov v gnezditvenem obdobju leta 2015. Senožška brda so skrajno jugovzhodno nadaljevanje Vipavskih brd, ki ležijo v jugozahodni

Sloveniji med Vipavsko dolino in dolino reke Raše. Gre za sosledje gričev, ki dosegajo višino med 500 in 700 m nadmorske višine in so poraščeni s toploljubnimi hrastovimi in bukovimi gozdovi. Južno eksponirana flišnata pobočja brd porašča gozd gradna in dlakave relike *Chamaecytisus hirsutus* – *Quercetum petraeae* (DAKSKOBLER *et al.* 2014). Delež lesne zaloge gradna *Quercus petraea* v sestoji je na tem območju eden izmed najvišjih v Sloveniji (PISEK 2010). Gozd je tu gospodarjen, tako da so drevesa v sestoji večinoma manjša (premera pod 30 cm v prsni višini). Kljub temu so v sestoji ohranjeni nekateri gradni in ceri *Quercus cerris*, ki dosegajo tudi večje širine (do 66 cm premera) (slika 1). Na nedostopnih lokacijah (zelo kamnita območja, območja na strminah) je gozd dobro ohranjen s precejšnjim deležem odmrlih stoječih ali ležečih dreves.

Podatke popisa smo dopolnili s pregledom znanih opazovanj srednjega detla v zahodni Sloveniji. Podrobneje smo obravnavali predvsem opazovanja s slovenskega in italijanskega dela Krasa. Podatki so v veliki meri osebna opazovanja piscev prispevka ali drugih opazovalcev, ki so jih odstopili za pripravo prispevka. Dopolnjeni so s podatki iz revije *Acrocephalus* (JANŽEKOVICH 1991, VREZEC 2004, 2005, TRONTELJ 2005, BORDJAN & VIDMAR 2006, BORDJAN 2007, HUDOKLIN 2009), Ornitološkega atlasa Slovenije (GEISTER 1995) in spletne baze Novega ornitološkega atlasa Slovenije (ATLAS PTIC 2016). Obravnavani podatki se nanašajo na časovno obdobje 1988–2017.

2.2. Popis s posnetkom

Za popis smo uporabili metodo predvajanja teritorialnega oglašanja vrste (DENAC *et al.* 2010). Posnetek svatovskega oglašanja smo predvajali na vnaprej določenih popisnih točkah, ki so bile med sabo oddaljene približno 500 metrov. Na vsaki točki smo najprej 1 minuto poslušali za spontano oglašajoče se osebk, nato smo 2 minuti predvajali posnetek oglašanja ter na koncu še 2 minuti poslušali in čakali na odziv. Pojavljanje detlov smo skupaj z drugimi podrobnostmi (smer prihoda, znak, po katerem smo detla prepoznali ipd.) vpisali v obrazec. Popisovali smo v sončnem, brezvetrnem vremenu med 8.00 in 12.00 uro. Obdelali smo 8 transektov s skupno 77 popisnimi točkami.

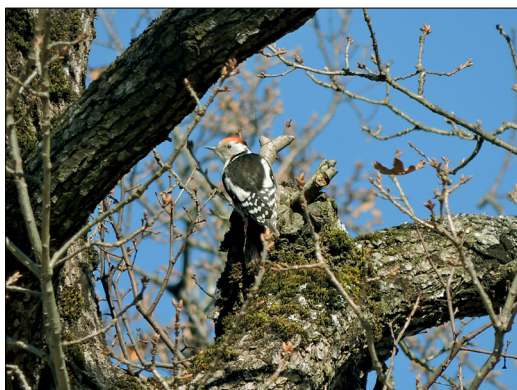
Slika 1: Gozd gradna *Quercus petraea* in cera *Quercus cerris* na Senožeških brdih, v katerem je bil najden srednji detel *Dendrocopos medius* (foto: D. Stanič)

Figure 1: Forest of sessile oak *Quercus petraea* and Turkey oak *Quercus cerris* on the Senožeče hills, where Middle Spotted Woodpecker *Dendrocopos medius* was found (photo: D. Stanič).

3. Rezultati

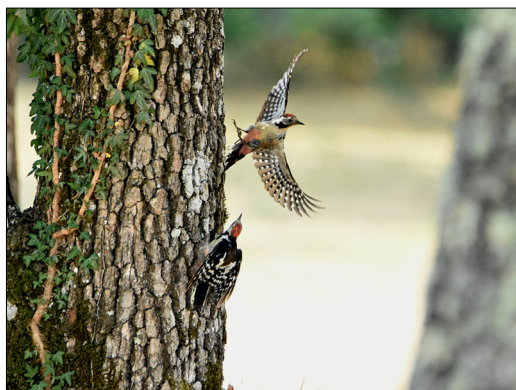
3.1. Razširjenost srednjega detla v zahodni Sloveniji in na Italijanskem krasu

V zahodni Sloveniji je srednji detel redka vrsta. GEISTER (1995) ga navaja le za hrastove gozdove na Goriškem, medtem ko za slovensko Istro (Kaštel pri Dragonji) obstaja le en podatek z dne 5. 6. 1988 (JANŽEKOVICH 1991). Kasnejši podatek vrste v jugozahodni Sloveniji je z dne 1. 6. 2003, ko sta bila blizu Senožeč zabeležena dva teritorialna osebk (VREZEC 2004). Dva junijska podatka sta iz Brkinov, in sicer en osebek v bližini vasi Kozjane 14. 6. 2005 in en osebek v okolici vasi Javorje 1. 6. 2009 (ATLAS PTIC 2016). Novejša opažanja vrste v gnezditvenem obdobju so iz let 2015, 2016 in 2017. Večina podatkov iz tega obdobja se nanaša na okolico Senožeč (slika 2), dne 23. 4. 2017 pa je bil en osebek srednjega detla zabeležen tudi na območju Lipice. Pisci tega prispevka smo v letih 2015–2017 redno spremljali vrsto na širšem območju Senožeških brd in planote Vrhe ter velikokrat opazovali različne osebk. Največ podatkov o pojavljanju vrste na Krasu se zato nanaša prav na to obdobje, vendar vseh posamičnih lastnih podatkov v nadaljevanju ne navajamo.

Slika 2: Srednji detel *Dendrocopos medius*, Senožeška brda, Senožeče, 28. 1. 2015 (foto: D. Stanič)

Figure 2: Middle Spotted Woodpecker *Dendrocopos medius*, Senožeče hills, 28 Jan 2015 (photo: D. Stanič)

Slika 3: Dva srednja detla *Dendrocopos medius* (verjetno mladostna osebka) opazovana pri Lipici, 30. 7. 2016 (foto: C. Grandi)

Figure 3: Two Middle Spotted Woodpeckers *Dendrocopos medius* (probably juveniles) observed near Lipica on 30 Jul 2016 (photo: C. Grandi)

Srednji detel je bil v zimskem obdobju nekajkrat opazovan na italijanskem delu Goriškega krasa. Sredi decembra leta 2012 ga je L. Tolar fotografiral v gozdu v bližini Doberdobskega jezera (*pisno*). Najbrž isti osebek je bil tam opazovan tudi 27. 2. 2013 (M. Toller *pisno*). Ponovno je bil na isti lokaciji opažen pozimi 2016, in sicer 18. 12. (F. De Pascalis *pisno*). Zanimiv je tudi podatek s Štivanja pri Devinu, kjer je bil 26. 1. 2013 srednji detel opazovan in fotografiran v gozdu blizu reke Timave, nedaleč od njenega izliva v Jadransko morje (F. Consonni *pisno*). Dne 29. 9. 2014 smo prvič zabeležili srednjega detla tudi na Tržaškem krasu, in sicer v okolici Gropade pri Bazovici. Nedaleč stran je dne 28. 8. 2016 M. Skodler (*pisno*) ponovno opazoval en osebek. Številna nova opažanja srednjega detla iz negnezditvenega obdobja so z območja Lipice (ATLAS PTIC 2016), ki leži samo 1,5–2 km zračne razdalje od opažanj na italijanski strani meje. Dva različna srednja detla sta bila v Lipici opažena istočasno dne 30. 7. 2016 (slika 3) (C. Grandi *pisno*), temu pa so sledila številna jesenska in zimska opažanja. V dneh 30. 9., 3. 10. in 9. 11. 2016 smo imeli priložnost opazovati srednjega detla, ki se je hranil vedno na istih drevesih, in sicer na starem gradnu in lipovcu *Tilia cordata* v bližini doline Marije Lurške. Poleg tega se je med opazovanjem dne 3. 10. 2016

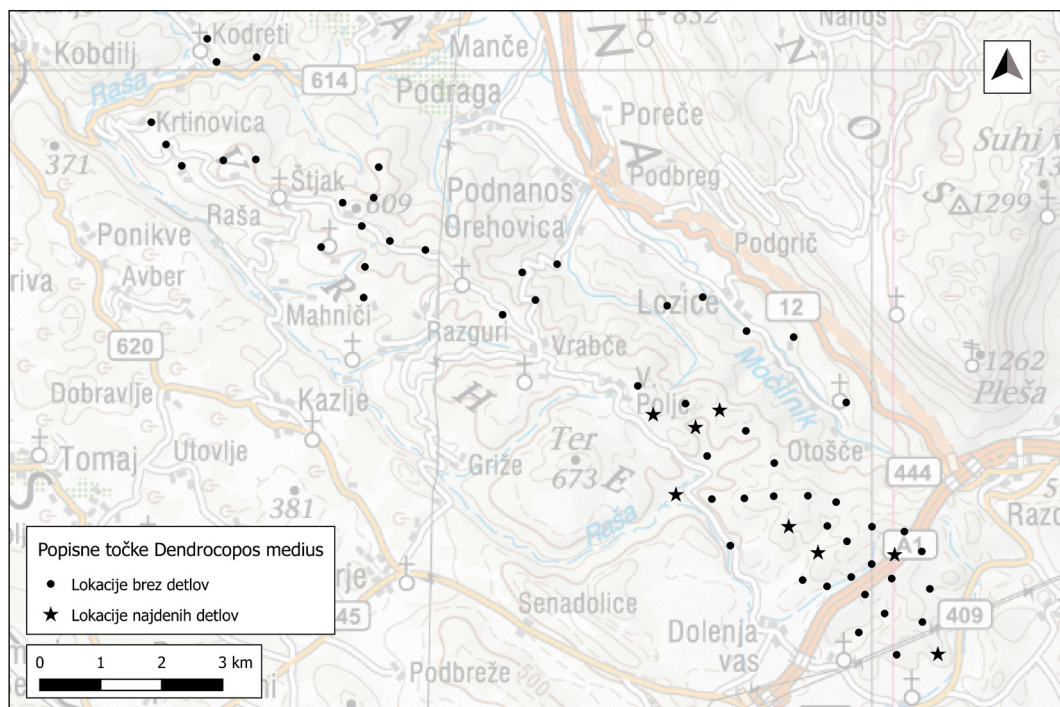
iz daljave oglašal še drugi osebek. Dne 2. 10. 2016 so enega srednjega detla v osrednjem delu lipiškega posestva zabeležili tudi M. Toller, A. Bertoli in G. Zamo' (*pisno*). Med poskusnim popisom s pomočjo predvajanja posnetka smo dne 4. 1. 2017 zabeležili štiri teritorialne osebkke srednjega detla na različnih lokacijah lipiškega posestva. Njihove lokacije so bile med sabo oddaljene več kot 500 metrov, zato menimo, da je šlo za različne osebkke.

3.2. Rezultati popisa s posnetkom na Senožeških in Vipavskih brdih

V popisu s posnetkom smo 20. 3. 2016 na območju Senožeških brd skupno pokrili 77 popisnih točk (slika 4). Pri popisu smo zabeležili 8 teritorialnih srednjih detlov, ki so bili najdeni v hrastovem gozdu med Senožečami in Velikim poljem na planoti Vrhe. V Vipavskih brdih in delu planote Vrhe, ki leži severozahodno od vasi Veliko polje, nismo zabeležili nobenega osebkke.

3.3. Najdba gnezda srednjega detla na Senožeških brdih

Dne 23. 4. 2017 smo gnezditvev srednjega detla na Senožeških brdih tudi zanesljivo potrdili z najdbo

Slika 4: Popisne točke srednjega detla *Dendrocopos medius* na območju Senožeških in Vipavskih brd, dne 20. 3. 2016. Podlaga: zemljevid Slovenije 1:50.000 (GURS).

Figure 4: Census points of Middle Spotted Woodpecker *Dendrocopos medius* in the Senožeče and Vipava hills on 20 Mar 2016. Dots denote points without woodpeckers, stars denote points with woodpeckers. Layer: map of Slovenia 1:50.000 (GURS).

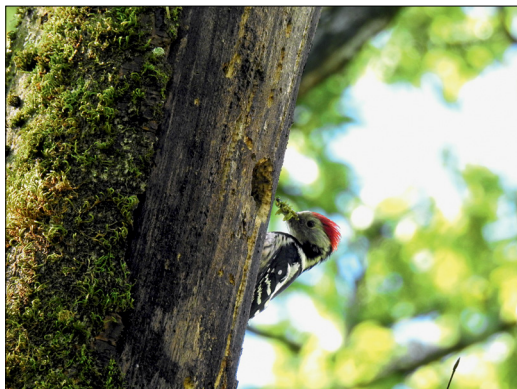
aktivnega gnezda. Duplo je bilo iztesano v stranski, odrmlji veji bukve *Fagus sylvatica* s premerom 93 cm, na približno 4–5 metrih višine. Vhod v duplo je bil obrnjen proti severozahodu. Drevo, na katerem je srednji detel gnezdil, stoji v sestoji zrelih gradnov in cerov s primesjo bukve (slika 1).

Oba starša sta bila opazovana med aktivnim prinašanjem hrane na gnezdo in to v različnih dneh, med 23. 4. in 18. 5. 2017 (slika 5). Mladičem, ki so se iz dupla oglašali, sta prinašala predvsem listne gosenice in druge nevretenčarje. V začetnem obdobju gnezdenja sta odrasla gnezdo obiskala približno vsakih 10 minut in se pri tem tiho oglašala. Kasneje, ko so bili mladiči že večji, pa sta hrano prinašala bolj pogosto, in sicer vsakih 3–5 minut. Dne 18. 5. 2017 so vsaj tri mladiči uspešno zapustili gnezdo. Starša sta se pri tem hrupno oglašala in čakala nanje s hrano v kljunu v bližini dupla.

V neposredni bližini gnezda in v radiju nekaj sto metrov okoli njega smo v preteklosti velikokrat opazovali srednjega detla, večkrat tudi dva osebka hkrati. Leta 2015 je bilo na tem območju opazovano tudi tesanje luknje, vendar gnezditve takrat nismo potrdili, saj je bilo duplo nato nedokončano.

4. Diskusija

Na obravnavanem območju je bil srednji detel opažen v gnezditvenem obdobju na različnih lokacijah: v slovenski Istri, na Brkinih, na Goriškem, v Lipici, v Senožeških brdih in na planoti Vrhe. Z najdbo aktivnega gnezda in z opazovanjem speljevanja treh mladičev smo leta 2017 potrdili uspešno gnezdenje srednjega detla na območju Senožeških brd. Veliko zbranih podatkov se nanaša na obdobje zunaj gnezditve, na jesenski in zimski čas. Srednji detel je slabo mobilna vrsta, ki ostaja zvesta

Slika 5: Samec srednjega detla *Dendrocopos medius* med prinašanjem hrane na gnezdo v Senožeških brdih. Prva potrjena gnezditve vrste na območju Krasa.

Figure 5: A male Middle Spotted Woodpecker *Dendrocopos medius* bringing food to the nest in the Senožeče hills. The first recorded breeding of the species in the Karst area.

Slika 6: Gradni *Quercus petraea* na robu lipiškega posestva s presvetljenimi krošnjami, ki jih srednji detel *Dendrocopos medius* rad obiskuje med prehranjevanjem (foto: D. Stanič)

Figure 6: Sessile oaks *Quercus petraea* at the edge of Lipica park, with open, sunny canopies, favoured by foraging Middle Spotted Woodpeckers *Dendrocopos medius* (photo: D. Stanič)

gnezditvenemu območju tudi v zimskih mesecih (PASINELLI *et al.* 2001), zato so tudi podatki zunaj gnezditvenega obdobja pomembni za tolmačenje njegove gnezditvene razširjenosti. Največ takšnih je bilo zabeleženih na območju Lipice v letih 2016 in 2017. Lipiško posestvo zaznamujejo stari gradni in ceri, ki jih je človek v teku stoletij ohranjal. Posamezna drevesa dosegajo precejšnje velikosti (do 80 cm premera v prsni višini). Večina teh velikih in starih listavcev raste na pašnikih, ki jih še danes tako kot v preteklosti vzdržujejo s pašo konjev in košnje. V Lipici gradijo pokrajino posamezne skupine parkovno urejenih dreves, katerih krošnje niso goste sklenjene (slika 6). Raziskave v Švici so pokazale, da se srednji detli najraje prehranjujejo v presvetljenih krošnjah, ki se sosednjih krošnji dotikajo v največ eni točki. Take krošnje imajo dve prednosti: gostijo večje število členonožcev kot zasenčene krošnje in omogočajo detlom lažji dostop do hrane (PASINELLI & HEGELBACH 1997). S tega vidika je Lipica primeren habitat za prehranjevanje vrste. Za potrditev gnezdenja pa bi bila potrebna izvedba popisa s posnetkom v gnezditvenem obdobju in iskanje gnezd.

Med sistematičnim popisom srednjega detla leta 2016 smo vse osebkje našli med Senožečami in

Velikim poljem, v dobro ohranjenem, sklenjenem gozdu s starimi gradni in ceri. V Senožeških brdih je bil srednji detel zabeležen med prehranjevanjem na zrelih hrastih, ki spadajo v velikostni razred med 36 in 72 cm premera v prsni višini. Drevesa takih velikosti so tista, ki jih vrsta najbolj pogosto izbira za prehranjevanje tudi v nižinskih gozdovih v Švici (PASINELLI & HEGELBACH 1997) in Španiji (ROBLES *et al.* 2007) ter tista, ki sestavljajo optimalni habitat za vrsto v gozdu Dobrava v Sloveniji (HUDOKLIN *et al.* 2011). Večina populacije srednjega detla v Sloveniji naseljuje nižinske gozdove, ker je vrsta vezana na dob *Quercus robur*. To nižinsko vrsto hrasta na Krasu zamenjata puhasti hrast *Quercus pubescens*, ki ne dosega velikih premerov in graden *Quercus petraea*, ki dosega večje širine in višine. Na Krasu je tako srednji detel vezan na drugačno vrsto hrasta od tiste, ki jo izbira v nižinskih gozdovih. Ker srednji detel izbira drevesa z večjim premerom (PASINELLI & HEGELBACH 1997, BOŽIČ 2002, ROBLES *et al.* 2007, HUDOKLIN *et al.* 2011) lahko sklepamo, da je na Krasu vezan zlasti na prisotnost gradna. Prisotnost srednjega detla na gradnu je bila zabeležena še na nekaterih drugih lokacijah v Sloveniji: na Brkinih (VREZEC 2005), v centralni Sloveniji na griču južno od Laz (TRONTELJ 2005)

in na vzhodu države južno od Dravskega dvora (BORDJAN & VIDMAR 2006), na Konjiški gori (BORDJAN 2007), v bližini Novega mesta nad Stražo (HUDOKLIN 2009) ter v Suhi krajini (T. Jančar *pisno*). Pri izbiri lokacije za gnezdenje je bolj kot sama drevesna vrsta pomembno njeno stanje (GORMAN 2004, PASINELLI 2007). Razpadajoča in z glivami okužena drevesa z naravnimi luknjami ter starimi dupli so še posebno primerna (PASINELLI 2000, 2003, 2007, ROBLES *et al.* 2007). Gnezdo, ki smo ga leta 2017 našli na Senožških brdih, se dobro ujema s tem opisom. Izdelano je bilo v odmrli veji stare bukve, kjer je srednji detel razširil že obstoječo navpično razpoko in jo priredil v gnezditveno votlino. Poleg tega sta bili nad omenjenim duplom še dve stari, verjetno velikega detla *Dendrocopos major*. Srednji detel ima v primerjavi z drugimi vrstami detlov relativno tanek in šibek kljun (GORMAN 2004), kar nedvomno vpliva na izbiro drevesa, v katero si izdolbe gnezdo. Za gnezdenje vrste so zato pomembni predvsem odmirajoči ali odmrli deli dreves, kjer je les mehkejši in je dolbenje enostavnejše (PASINELLI 2007).

Število opazovanj srednjega detla na Krasu se je v zadnjem desetletju povečalo. Razlog za to gre pripisati predvsem večji obiskanosti primernih habitatov s strani ornitologov. Hkrati pa je verjetno, da se je srednji detel na Krasu v zadnjih 250 letih dejansko razširil kot posledica postopnega zaraščanja pokrajine, predvsem pa staranja obstoječih gozdov na tem območju. Delež gozda na Krasu se je v zadnjih 250 letih namreč povečal s 17 na 73 % površine (KALIGARIČ & IVAJNŠIČ 2014).

Z nadaljnjimi popisi v jugozahodni Sloveniji bi pridobili popolnejšo sliko razširjenosti srednjega detla v Sloveniji. Predlagamo, da se na območju Senožških in Vipavskih brd popis ponovi, hkrati pa razširi tudi na druga območja, kjer je bila vrsta zabeležena oziroma kjer obstaja primeren habitat zanj. Predlagamo tudi, da se popis opravi dvakrat v gnezditvenem obdobju, saj tako lahko dobimo zanesljivejše ocene števila gnezdečih parov (KOSINSKI *et al.* 2004). V naslednji fazi tudi sistematično iskanje gnezd lahko pripomore k boljšemu poznavanju vrste na tem območju in njenemu varstvu. Kot predlagajo HUDOKLIN *et al.* (2011) je vzpostavitev mreže ekocelic oz. odkup in ohranjanje posameznih dreves, na katerih gnezdi in se prehranjuje srednji detel, učinkovita metoda

varstva te vrste. Na območjih, kakršen je Kras, kjer je srednji detel redko razširjen menimo, da bi bila taka metoda varstva najučinkovitejša.

Zahvala

Zahvala gre v prvi vrsti DOPPS-ovim članom, ki so nam pomagali pri sistematičnem popisu: Ivan Kljun, Aljaž Rijavec, Erik Šinigoj, Peter Krečič in Žan Kuralt. Ivanu Kljunu se tudi zahvaljujemo za idejo in pobudo o skupinskem popisu na Krasu. Katarini Denac gre zahvala za pomoč pri izdelavi popisnih kart in pripravi materiala za popis. Nazadnje še zahvala osebam, ki so posredovale lastne podatke o vrsti ali pomagale pri njihovem zbiranju: Matteo Skodler, Paolo Utmar, Paul Tout, Matteo Toller, Claudia Grandi, Flavio Consonni, Lucio Tolar in Al Vrezec.

Summary

The Middle Spotted Woodpecker *Dendrocopos medius* is a highly specialised woodpecker inhabiting mature deciduous forests. The presence of large mature oaks *Quercus* sp. is a very important factor determining the species' presence and distribution. In Slovenia it is more common in the eastern part, where it inhabits mainly lowland flood-plain oak forests. In other parts of the country it is more localised, as is the case in western Slovenia, where small isolated populations were recently discovered. In this paper we present the currently known observations of Middle Spotted Woodpecker in the Karst region (W Slovenia), the results of the first systematic survey and the first documented breeding of the species in this area. The survey was carried out on the 20 of March 2016 in the wooded hills between the villages of Senožče and Veliko polje. Using playback method we recorded a total of 8 territorial woodpeckers, confirming our initial expectations about the species' abundance in that area. Breeding was also confirmed in the hills of Senožče, an active nest-hole was found on 23 Apr 2017. On 18 May 2017 at least 3 juveniles successfully left the nest. Middle Spotted Woodpeckers have recently been observed also in other oak woodlands across the Karst and nearby areas, especially outside the breeding season. These areas include Lipica, Bazovica, the Brkini

hills and the Gorica Karst. From summer 2016 onwards several observations of Middle Spotted Woodpeckers have been reported from Lipica, involving up to four different individuals. Repeated sightings in this area and the presence of suitable habitat suggest a probable breeding. The increased number of data in western Slovenia during the last decade might be a consequence of more frequent field visits by ornithologists. Moreover, the presence of the Middle Spotted Woodpecker in this part of the country might be linked to the gradual spreading of forests and the maturing of oak stands already present here. In the above-mentioned areas, further investigations and systematic censuses are therefore needed in the coming springs.

Key words: Middle Spotted Woodpecker, Karst, Senožeče hills, oak woodland, survey, breeding.

Povzetek

Srednji detel *Dendrocopos medius* je specializirana vrsta detla, ki naseljuje zrele listopadne gozdove. Stari hrasti *Quercus* sp. so pomemben dejavnik, ki vpliva na razširjenost te vrste. V Sloveniji je pogostejši na vzhodu države, kjer živi v nižinskih poplavnih hrastovih gozdovih. V drugih delih držav, npr. na zahodu, se pojavlja bolj razpršeno, izolirane populacije so bile odkrite šele pred kratkim. V članku predstavljamo dosedanja opazovanja vrste na Krasu, rezultate prvega sistematičnega popisa in prvi dokumentiran primer gnezditve v tej regiji. Popis smo opravili 20. 3. 2016 na gričevju med Senožecami in Velikim poljem. S predvajanjem posnetka smo odkrili 8 teritorialnih detlov, kar je v skladu z našimi preliminarnimi ocenami številčnosti. Gnezditve smo potrdili z najdbo dupla z mladiči pri Senožecah 23. 4. 2017, vsaj trije so 18. 5. 2017 uspešno zapustili gnezdo. V zadnjem času je znanih več opazovanj srednjega detla iz drugih hrastovih gozdov na Krasu, predvsem v negnezditvenem obdobju: Lipica, Bazovica, Brkini in Goriški Kras. Od poletja 2016 je bila vrsta večkrat opazovana v Lipici, kjer je bilo videti do 4 različne osebkke. Število opazovanj in primeren habitat nakazujejo možnost gnezditve. Naraščajoče število opazovanj v zadnjem desetletju je vsaj deloma posledica večje pozornosti ornitologov, možna pa je tudi povezava s postopnim zaraščanjem in dozorevanjem hrastovih gozdov. Smiselni bi bili nadaljnji sistematični popisi.

Ključne besede: srednji detel, Kras, Senožeška brda, hrastovi gozdovi, popis, gnezditve.

5. Literatura

- ATLAS PTIC (2016): Srednji detel. Novi ornitološki atlas gnezdičk Slovenije - internetna baza podatkov. – [http://atlas.ptice.si/atlas], 10/11/2016.
- BIRDLIFE INTERNATIONAL (2016): *Leiopicus medius* - The IUCN Red List of Threatened Species. – [http://www.iucnredlist.org/details/22681114/0], 10/11/2016.
- BORDJAN D., VIDMAR A. (2006): Srednji detel *Dendrocopos medius*. – *Acrocephalus* 27 (128–129): 103.
- BORDJAN D. (2007): Srednji detel *Dendrocopos medius*. – *Acrocephalus* 28 (133): 83.
- BOŽIČ L. (2002): Primerjava združb in nekaterih populacijskih parametrov ptic v izbranih tipih nižinskih gozdov. Diplomsko delo. – Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo.
- BOŽIČ L. (2007): Analiza živega sveta na območju Mure med Šentiljem in Veržejem. Segment: Ptici (Aves). Zaključno poročilo. Naročnik: Vodnogospodarski biro Maribor d. d. – DOPPS, Ljubljana.
- DAKSKOBLER I., KUTNAR L., ŽUPANČIČ M. (2014): Toploljubni listnati gozdovi v Sloveniji; Toploljubni gozdovi kraškega gabra, puhastega hrasta, gradna, črnega gabra in malega jesena v submediteranskem fitogeografskem območju in ponekod v notranjosti države. – Silva Slovenica in Gozdarska založba, Ljubljana.
- DENAC K., MIHELČ T., BOŽIČ L., KMECL P., JANČAR T., FIGELJ J., RUBINIČ B. (2011): Strokovni predlog za revizijo posebnih območij varstva (SPA) z uporabo najnovejših kriterijev za določitev mednarodno pomembnih območij za ptice (IBA). Končno poročilo (dopolnjena verzija). – DOPPS, Ljubljana.
- DENAC K., BOŽIČ L., RUBINIČ B., DENAC D., MIHELČ T., KMECL P., BORDJAN D. (2010): Monitoring populacij izbranih vrst ptic. Popisi gnezdičk in spremljanje preleta ujed spomladi 2010. Delno poročilo. – DOPPS, Ljubljana.
- GEISTER I. (1995): Ornitološki atlas Slovenije – DZS, Ljubljana.
- GORMAN G. (2004): Woodpeckers of Europe; a study of the European Picidae. – Cromwell Press Limited, Trowbridge.
- HUDOKLIN A. (2009): Srednji detel *Dendrocopos medius*. – *Acrocephalus* 30 (140): 40.
- HUDOKLIN A., GALIČIČ M., BOGOVIČ B. (2011): Ekocelice kot orodje ohranjanja ugodnega stanja v nižinskem gozdu Dobrava. – *Varstvo narave* 25: 87–106.
- JANŽEKOVIC F. (1991): Srednji detel *Dendrocopos medius*. – *Acrocephalus* 12 (48): 88.

- KALIGARIČ M., IVAJNSIČ D. (2014): Vanishing landscape of the "classic" Karst: changed landscape identity and projections for the future. – *Landscape and Urban Planning* 132: 148–158.
- KOSINSKI Z., KEMPA M., HYBSZ R. (2004): Accuracy and efficiency of different techniques for censusing territorial Middle Spotted Woodpeckers *Dendrocopos medius*. – *Acta Ornithologica* 39 (1): 29–33.
- PASINELLI G. (2000): Oaks (*Quercus* sp.) and only oaks? Relations between habitat structure and home range size of the middle spotted woodpecker (*Dendrocopos medius*). – *Biological Conservation* 93: 227–235.
- PASINELLI G., HEGELBACH J. (1997): Characteristics of trees preferred by foraging Middle Spotted Woodpecker *Dendrocopos medius* in northern Switzerland. – *Ardea* 85: 203–209.
- PASINELLI G., HEGELBACH J., REYER H. U. (2001): Spacing behavior of the Middle Spotted Woodpecker in Central Europe. – *Journal of Wildlife Management* 65 (3): 432–441.
- PASINELLI G. (2007): Nest site selection in middle and great spotted woodpeckers *Dendrocopos medius* & *D. major*: implications for forest management and conservation. – *Biodiversity and Conservation* 16: 1283–1298.
- PETTERSON B. (1983): Foraging behaviour of the middle spotted woodpecker *Dendrocopos medius* in Sweden. – *Holarctic Ecology* 6: 263–269.
- PISEK R. (2010): Delež lesne zaloge v sestoji (graden). - Zavod za gozdove Slovenije, Oddelek za gozdnogospodarsko načrtovanje. – [http://www.zgs.si/fileadmin/zgs/main/img/CE/gozdovi_SLO/Karte/Graden_2.JPG], 04/11/2016.
- ROBERGE J. M., ANGELSTAM P. (2006): Indicator species between resident forest birds – a cross-regional evaluation in northern Europe. – *Biological Conservation* 130: 134–147.
- ROBLES H., CIUDAD C., VERA R., OLEA P. P., PURROY F. J., MATTHYSEN E. (2007): Sylvopastoral management and conservation of the middle spotted woodpecker at the south-western edge of its distribution range. – *Forest Ecology and Management* 242: 343–352.
- TRONTELJ P. (2005): Srednji detel *Dendrocopos medius* & belovrati muhar *Ficedula albicollis*. – *Acrocephalus* 26 (125): 109.
- VREZEC A. (2004): Srednji detel *Dendrocopos medius*. – *Acrocephalus* 25 (121): 95.
- VREZEC A. (2005): Srednji detel *Dendrocopos medius*. – *Acrocephalus* 26 (126): 157.

Prispelo / Arrived: 12. 1. 2017

Sprejeto / Accepted: 24. 9. 2017